"AZƏRXALÇA" AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

31 dekabr 2019-cu il tarixinə

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına Uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil Auditorun Hesabatı

"AZƏRXALÇA" AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MÜNDƏRİCAT

MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSTİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI....1
MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYI.... 2-3

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat....4
Mənfəət və ya Zərər və Digər Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat....5
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat....6
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat....7

1. Cəmiyyət və Onun Əsas Fəaliyyəti....8
2. Əməliyyat Mühiti....8
3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinspiləri....9
4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr....20
5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi....22
6. Pul və Pul Vəsaitlərinin Ekvivalentləri....26
7. Məhdudiyyət Qoyulmuş Pul Vəsaitləri....27
8. Müddətli Əmanətlər....27
9. Mal və Material Ehtiyatları....27
10. Qabaqcadan Ödəmələr....27
11. Digər Cari Aktivlər....27
12. Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar....28
13. Qeyri-Maddi Aktivlər....29
14. Mənfəət Vergisindən başqa Ödənilməli Vergilər....29
15. Nizamnamə Kapitalı....29
16. Əlavə Kapital Qoyuluşu....30
17. Satış....30
18. Satış və Paylama Xərcləri....30
19. İnzibati və Əməliyyat xərcləri....31
20. Mənfəət Vergisi....31
21. Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar....33
22. Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər....33
23. Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri....34
24. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi....34
25. Hesabat Dövründən Sonra Baş Vermiş Hadisələr....36

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatının 2-ci səhifəsində göstərilmiş auditorların rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və "Azərxalça" ASC-nin (bundan sonra "Cəmiyyət") maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditorlar arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə maliyyə vəziyyətini, fəaliyyətinin nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq qaydada əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə rəhbərlik məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsədəuyğun qərarların və təxminlərin qəbul edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə MHBS-nın tələblərinə riayət olunması və;
- Əgər yaxın gələcəkdə, Cəmiyyətin normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilirsə, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Cəmiyyətin daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğun olaraq hazırlanması və maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühasibat uçotunun Cəmiyyətin fəaliyyət göstərdiyi ölkədə qəbul edilmiş qanunvericilik və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Cəmiyyətin aktivlərinin mühafizə edilməsinin təşkil olunması və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə maliyyə hesabatları Cəmiyyətin rəhbərliyi tərəfindən 25 yanvar 2022-ci ildə təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik adından:

Emin Məmmədov İdarə Heyətinin Sədri	Zaur Əyyubov Baş Mühasib
Azərbaycan Respublikası, Bakı	Azərbaycan Respublikası, Bakı

ATC

ATC Services
Audit-Tax-Consulting

Demirchi Tower,
37 Khocalı pr.,
AZ1025, Baku, Azerbaijan
Tel: +994552115752

MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYİ

"AZƏRXALÇA" ASC-nin Səhmdarına və Rəhbərliyinə:

Rəydən imtina

Biz "AZƏRXALÇA" ASC-nin (bundan sonra "Cəmiyyət") 31 dekabr 2019-cu il tarixinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatın, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatın və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın, eləcə də əsas uçot siyasətinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Biz Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmirik. "Rəydən imtina üçün əsaslar" bölməsində təsvir edilmiş məsələnin vacibliyi üzündən bu maliyyə hesabatlarına dair auditor rəyini əsaslandırmaq üçün bizim yetərli münasib audit sübutları əldə etməyə imkanımız olmamışdır.

Rəydən imtina üçün əsaslar

Biz Cəmiyyətin auditoru kimi 31 dekabr 2019-cu il tarixindən sonra təyin edildik və buna görə də 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 10,751,757 AZN qalığı olan mal-material ehtiyatlarının fiziki inventarizasiyasını müşahidə edə bilmədik. Biz digər audit prosedurlarını tətbiq etməklə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə mal-material ehtiyatlarının kəmiyyətinə dair əminlik əldə edə bilmədik. Mal-material ehtiyatlarının qalıqları maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkətinin müəyyən edilməsi prosesinin bir hissəsi olduğu üçün biz mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda göstərilmiş 31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə zərərlə bağlı və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda göstərilmiş əməliyyat fəaliyyəti üzrə xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı hər hansı düzəlişlərin zəruri olub-olmadığını müəyyən edə bilmədik.

Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən 09 yanvar 2021-ci il tarixində aparılmış istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində ciddi qanun və maliyyə pozuntuları həyata keçirərək "Azərxalça" ASC-nin qanuni mənafelərinə mühüm zərər vurmaqla vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməsinə əsaslı şübhələr əsasında Cəmiyyətin idarə heyətinin sədri Muradov Vidadi Aydın oğluna ittiham irəli sürülmüşdür. Daha sonra Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Dövlət Maliyyə Nəzarəti Xidmətinin 19 yanvar 2021-ci il - 30 aprel 2021-ci il tarixlərdə Cəmiyyətdə apardığı yoxlama nəticəsində tərtib edilən 12 avqust 2021-ci il tarixli Aktla Cəmiyyətin idarə heyətinin sədrinin ciddi qanun və maliyyə pozuntuları aşkar edilmişdir. Daha sonra materiallar üzrə Azərbaycan Respublikası Baş Prokuroru yanında Korrupsiyaya qarsı Mübarizə Baş İdərəsində 202026265 №-li cinayət işi üzrə istintaq yekunlaşaraq Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilmişdir. Mövcud cinayət işinin materiallarında olan halların və iddia məbləğlərinin xüsusilə külli miqdar təşkil etdiyindən "Azərxalça" ASC-nin maliyyə hesabatlarına mümkün təsirinin həm əhəmiyyətli həm də nüfuzedici xarakterdə ola bildiyinə əsaslanaraq, qeyri-müəyyənliklərin potensial qarşılıqlı əlaqəsi və onların maliyyə hesabatlarına mümkün kumulyativ təsirini formalaşdırmaq hesabat verildiyi tarixə qeyri-mümkündür.

Qeyd olunan şübhələrlə bağlı 20 sentyabr 2021-ci il tarixli 1(101)-205/2022 nömrəli, 22 dekabr 2021-ci il tarixli 3(060)-75/2022 nömrəli, 07 yanvar 2022-ci il tarixli 3(005)-128/2022 nömrəli məhkəmə işləri davam etdirilir.

Biz, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 81,353,599 AZN məbləğində olan əmlak, tikili və avadanlıqların ilkin dəyərindən və bunun nəticəsində müvafiq köhnəlmə hesablamalarından və vergi təsirlərindən kifayət qədər əmin olmaq üçün lazımi və müvafiq audit sübutu əldə edə bilməmişik.

Qeyd olunan məsələlər nəticəsində uçota alınmış və ya uçota alınmamış ehtiyatlar, debitor borcları, kreditor borcları və digər cari öhdəlikləri, habelə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatın, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatın və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlar üzrə qeyri-müəyyənliklərin potensial qarşılıqlı əlaqəsi və onların maliyyə hesabatlarına mümkün kumlyativ əhəmiyyətli həm də nüfuzedici təsirini və baş verəcək hansısa düzəlişlərin tələb olunub-olunmadığını müəyyən etməyə imkanımız olmamışdır.

Uçot siyasətinə uyğunsuzluğun təsiri bu hesabat tarixinə təyin edilə bilməz.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Cəmiyyəti ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativi olmadığı hallar istisna olmaqla, Cəmiyyətin öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırıldaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.

- Cəmiyyətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Cəmiyyət fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

ATC Services MMC
Direktor
Orxan Rzayev

"ATC SERVICES" MMC * "ATC SERVICES" LLC * ATC

25 yanvar 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Azərbaycan Manatı ilə	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
AKTİVLƏR			
Uzun müddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	12	47,185,396	33,932,843
Tikilməkdə olan Binalar	12	27,325,412	16,714,066
Qeyri-maddi aktivlər	13	9,127	9,620
Cəmi Uzun müddətli aktivlər		**74,519,935**	**50,656,529**
Cari Aktivlər			
Mal və material ehtiyatları	9	10,751,758	4,543,738
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	20,907,336	20,720,954
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	7	1,044,642	-
Digər cari aktivlər	11	2,684	3,384
Qabaqcadan ödəmələr	10	317,819	2,419,106
Cəmi cari aktivlər		**33,024,239**	**27,687,182**
CƏMİ AKTİVLƏR		**107,544,174**	**79,144,417**
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	15	15,000,000	15,000,000
Əlavə kapital qoyuluşu	16	102,082,291	67,979,513
Yığılmış zərər		(10,176,732)	(4,835,040)
CƏMİ KAPİTAL		**106,905,559**	**78,144,473**
ÖHDƏLİKLƏR			
Cari öhdəliklər			
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər və DSMF öhdəlikləri	14	162,280	108,231
Kreditor borcları və ödəniləcək digər vəsaitlər		476,335	91,007
Cəmi cari öhdəliklər		**638,615**	**199,238**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		**638,615**	**199,238**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		**107,544,174**	**78,343,711**

25 yanvar 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Emin Məmmədov
İdarə Heyətinin Sədri

Azərbaycan Respublikası "Azərxalça" ASC
Republic of Azerbaijan "Azerkhalcha" OJSC

Zaur Əyyubov
Baş Mühasib

8-37-ci səhifələrdə əks etdirilən qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissələridir.

Azərbaycan Manatı ilə	**Qeyd**	**31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə**
Satışdan gələn gəlir	17	310,554	424,095
Satışın maya dəyəri	17	(381,891)	(540,049)
Ümumi zərər		**(71,337)**	**(115,954)**
Satış və paylama xərcləri	18	(22,156)	(89,567)
İnzibati və əməliyyat xərcləri	19	(5,115,454)	(3,913,715)
Əməliyyat zərəri		**(5,208,947)**	**(4,119,236)**
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis gəlir		(132,745)	(49)
Faiz gəliri	8	-	108,334
Vergidən əvvəlki zərər		**(5,341,692)**	**(4,010,951)**
Mənfəət vergisi xərci	20	-	(144,428)
İl üzrə zərər		**(5,341,692)**	**(4,155,379)**
Digər məcmu gəlirlər		**-**	**-**
İl üzrə cəmi məcmu zərər		**(5,341,692)**	**(4,155,379)**

25 yanvar 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Emin Məmmədov
İdarə Heyətinin Sədri

Zaur Əyyubov
Baş Mühasib

"AZƏRXALÇA" ASC
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT

Azərbaycan Manatı ilə	**Qeyd**	**Nizamnamə kapitalı**	**Əlavə kapital qoyuluşu**	**Yığılmış zərər**	**Cəmi kapital**
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq		**15,000,000**	**30,137,800**	**(679,661)**	**44,458,139**
Əlavə kapital qoyuluşu	16	-	37,841,713	-	**37,841,713**
Cəmi məcmu zərər		-	-	(4,155,379)	**(4,155,379)**
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq		**15,000,000**	**67,979,513**	**(4,835,040)**	**78,144,473**
Əlavə kapital qoyuluşu	16	-	34,102,778	-	**34,102,778**
Cəmi məcmu zərər		-	-	(5,341,692)	**(5,341,692)**
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq		**15,000,000**	**102,082,291**	**(10,176,732)**	**106,905,559**

25 yanvar 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Emin Məmmədov
Direktor

Zaur Əyyubov
Baş Mühasib

Azərbaycan Respublikası "Azərxalça" ASC
Republic of Azerbaijan "Azerkhalcha" OJSC

8-37-ci səhifələrdə əks etdirilən qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissələridir.

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

Azərbaycan Manatı ilə	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Vergidən əvvəlki zərər		(5,341,692)	(4,010,951)
Düzəlişlər:			
Faiz gəliri	8	-	(108,334)
Əmlak tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər üzrə köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	12,13	3,721,994	2,309,949
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə kurs fərqlərindən zərər		132,745	49
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		**(1,486,953)**	**(1,809,287)**
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklər			
Qabaqcadan ödəmələr üzrə xalis (artım)/azalma	10	(76,459)	35,815
Mal və material ehtiyatları üzrə xalis (artım)	9	(6,208,020)	(2,126,202)
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	7	(1,120,253)	-
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər və DSMF öhdəliklərində artım	14	54,049	3,259
Ticarət və digər kreditor borcları üzrə xalis artım		385,328	89,234
Digər cari aktivlərdə artım	11	700	61,248
Vergidən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən xaric olan xalis pul vəsaitləri		**(8,451,608)**	**(3,745,933)**
Ödənilmiş mənfəət vergisi	20	-	(11,067)
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		**(8,451,608)**	**(3,757,000)**
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Müddətli əmanətlərin geri alınması	8	-	3,000,000
Əldə edilmiş faiz gəliri	8	-	110,667
Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması	12	(14,795,808)	(23,205,582)
Tikilməkdə olan Binalar	12	(10,611,346)	(16,714,066)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	13	(500)	(675)
İnvestisiya fəaliyyətindən xaric olan xalis pul vəsaitləri		**(25,407,654)**	**(36,809,656)**
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Əlavə kapital qoyuluşu	16	34,102,778	37,841,713
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		**34,102,778**	**37,841,713**
Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(57,134)	-
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		**186,382**	**(2,724,943)**
İlin əvvəlinə pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	**20,720,954**	**23,445,897**
İlin sonuna pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	**20,907,336**	**20,720,954**

25 yanvar 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Emin Məmmədov
İdarə Heyətinin Sədri

Zaur Əyyubov
Baş Mühasib

8-37-ci səhifələrdə əks etdirilən qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissələridir.

1. Cəmiyyət və Onun Əsas Fəaliyyəti

"Azərxalça" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2032 saylı sərəncamının 6.1 bəndinə müvafiq olaraq 5 may 2016-cı il tarixində təsis edilmişdir. Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhərində yerləşir. Cəmiyyət açıq səhmdar cəmiyyətidir və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Cəmiyyətin nizamnaməsi və strukturu 4 oktyabr 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 375 saylı qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Cəmiyyətin əsas fəaliyyətinə xalça və xalça məmulatlarının istehsalı və satışı, xalça və xalça məmulatlarının istehsalında yeni texnologiyaların tətbiqi, habelə bu sahənin inkişafı ilə bağlı digər işlər daxildir.

Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı 15 000 000(on beş milyon) manat olmaqla Azərbaycan Respublikası Hökumətinə ("Hökumət") məxsusdur və hər birinin nominal dəyəri 1 (bir) manat olan 15 000 000(on beş milyon) ədəd adi səhmlərdən ibarətdir. Cəmiyyətin hüquqi ünvanı: Sumqayıt şəhəri, Kimyaçılar küçəsi, ev 1, AZ5002

31 dekabr 2019-cu il tarixinə işçilərin sayı 1823 nəfər (31 dekabr 2018-ci il tarixinə 1478 nəfər) olmuşdur.

2. Əməliyyat Mühiti

Cəmiyyət fəaliyyətini əsasən Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir və nəticədə, Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarının inkişaf etməkdə olan bazar xüsusiyyətlərinə məruz qalır.

Neft ixrac edən bir ölkə kimi və neftin dövlət büdcəsinin həcmi, eləcə də dəyəri etibarı ilə əsas paya sahib olduğu üçün Azərbaycan iqtisadiyyatı neftin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Bu səbəbdən sözügedən sahənin qiymətlərində yaranan fərqlər iqtisadiyyat üzərində böyük təsirə malikdir və neftin dəyərindəki kəskin dəyişikliklər valyuta dəyərdəndüşməsi, iqtisadiyyat və sənaye sahələrinin inkişafında ləngimələr, həmçinin pul vəsaitlərinin dövriyyəsində yaranan qeyri-sabitlik kimi bu və ya digər makro-iqtisadi faktorların mövcudluğuna gətirib çıxarır.

2014-cü ilin iyun ayının ortalarından etibarən neftin qiymətində qəfil enmə müşahidə olunmağa başladı və neft sahəsindəki gəlirlərin, dolayısı ilə illik büdcə gəlirlərinin azalması, neft istehsalatının aşağı enməsi və bu sahədə aparılan əməliyyatların dayandırılması ilə nəticələndi.

Qlobal neft qiymətlərinin aşağı səviyyədə olması, həmçinin manatın 2015-ci ildəki ikili devalvasiyası iş mühitindəki qeyri-müəyyənliyin səviyyəsini son illərdə daha da artırdı.

2017-ci ilin 12 yanvar tarixindən, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı üzən məzənnə sisteminə sərbəst keçid imkanı üçün kommersiya banklarına tətbiq etdiyi 4% məzənnə dəhlizini ləğv etdi, 2018-ci il ərzində isə manatın dəyəri sabitləşməyə başladı.

2019-cu ildə AMB-nin İdarə Heyəti faiz dəhlizinin parametrlərini 8 dəfə nəzərdən keçirdi. Ölkədə uçot dərəcəsi tədricən 9,75%-dən 7,5%-ə, faiz dəhlizinin yuxarı həddi 11,75%-dən 9,25%-ə, aşağı həddi isə 7,75%-dən 5,75%-ə endirildi.

Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) aktivləri ilk dəfə 40 milyard dolları keçdi. Bu, Azərbaycanın valyuta ehtiyatlarının da məbləğinə təsir etdi və 4 illik fasilədən sonra ölkə yenidən 50 milyard dollardan artıq ehtiyata malik oldu.

Bu il həmçinin Prezidentin imzaladığı "Fiziki şəxslərin problemli kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" fərmana əsasən xarici valyutada əsas məbləği 10 000 ABŞ dollarına qədər olan əsas kredit borclarının devalvasiya hesabına artmış hissəsi dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənildi. Bu proses təxminən 900 min insanı əhatə etdi. Onlardan 600 mininə kompensasiya, 300 mininə isə illik cəmi 1%-lə, 5 il müddətinə milli valyutada yeni kredit müqaviləsi bağlamaq təklif olundu.

2. Əməliyyat mühiti (davamı)

İl ərzində vətəndaşlara 645 milyon manat kompensasiya ödənildi, 123 min borcalanın 242 milyon manat məbləğində kreditləri güzəştli şərtlərlə restrukturizasiya edildi, 205 milyon manat faiz və dəbbə pulu silindi, 42 min borcalanın kreditləri tam bağlandı.

2019-cu ildə Azərbaycanda minimum əmək haqqı və pensiya ilk dəfə yaşayış minimumunu üstələdi. Belə ki, Prezidentin imzaladığı sərəncamlara əsasən, maaşların aşağı həddi iki mərhələdə 92 %, pensiyaların aşağı həddi isə yenə də iki mərhələdə 72 % artırıldı. Əmək haqqı artımları dövlət sektorunda 1 milyon nəfəri, özəl sektorda isə 350 min nəfəri əhatə etdi. Pensiya artımları isə 750 min nəfərə şamil edildi.

2019-cu ildə Azərbaycan Dünya Bankının "Doing Business" hesabatında 34-cü yeri tutdu və dünyanın 20 ən islahatçı ölkəsindən biri oldu. Aparılan islahatların ölkə iqtisadiyyatına müsbət təsirləri gözlənilməkdədir.

Maliyyə hesabatları Rəhbərliyin Azərbaycan biznes mühitinin Cəmiyyətin əməliyyatlarına və maliyyə vəziyyətinə təsirini qiymətləndirməsini əks etdirir. Rəhbərlik makro-iqtisadi amillərin gözlənilən dəyişikliklərinin Cəmiyyətin əməliyyatları üzərində təsirini dəqiq qiymətləndirmək və yarana biləcək nəticələrlə bağlı hər hansı bir ölçü götürmək iqtidarında deyil və mövcud şəraitdə Cəmiyyətin fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirlərin görüldüyünü hesab edir.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri

Uyğunluq prinsipi

Cəmiyyətin hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası tərəfindən dərc edilmiş 31 dekabr 2019-cu il tarixinə qüvvədə olan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır.

Təqdimatın əsasları

Maliyyə hesabatları aşağıda göstərilmiş mühasibat uçotu prinsiplərində başqa cür qeyd olunmayıbsa (məsələn, müəyyən maliyyə alətləri ədalətli dəyər prinsipi ilə ölçülür) tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

Funksional və hesabat valyutası

Cəmiyyətin funksional valyutası və bu maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu valyuta Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

31 dekabr 2019-cu il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları =1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9035 AZN və 1 Rusiya rublu = 0.0274 AZN (31 dekabr 2018: 1 ABŞ dolları =1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9468 AZN və 1 Rusiya rublu = 0.024 AZN).

Fasiləsizlik prinsipi

Maliyyə hesabatları Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətini normal şərtlər altında davam etdirəcəyi ehtimalı nəzərə alınaraq hazırlanmışdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, Cəmiyyət yaxın gələcəkdə ləğv olunacağına, habelə fəaliyyətini dayandırmağa və ya Azərbaycan Respublikasının Qanunları və ya normativ aktları əsasında kreditorlara qarşı müdafiə axtarışına istək və ya ehtiyac olmadan fəaliyyətini davam etdirəcək.

3 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyətin gedişində Cəmiyyətin aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olduğu fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir. Bəzi fərdi maliyyə hesabatları standartları, Rəhbərlik tərəfindən Cəmiyyətin davamlılıq prinsipinə dair dəyərləndirmənin aparılması üzrə konkret tələbləri nəzərə alınmalı olan müəyyən məsələləri və daimilik prinsipi ilə əlaqədar bir sıra açıqlamaların hesabatlara daxil edilməsini əhatə edir.

Davamlılıq prinsipi təxminlərinin Rəhbərlik tərəfindən dəyərləndirilməsi zamanı naməlum olan gələcək hadisələr və ya şərtlər üzrə müəyyən fərziyyələrin edilməsi vacibdir.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında qəbul edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda qeyd edilmişdir. Bu prinsiplər istisna hallar göstərilmədiyi təqdirdə, bütün illərə davamlı olaraq tətbiq olunur:

Ədalətli dəyər - qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir.

Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Cəmiyyət mümkün dərəcədə bazarda müşahidə edilə bilən informasiyalardan istifadə edir. Əgər aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri müəyyən oluna bilmirsə, Cəmiyyət müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini maksimumlaşdıran və müşahidə edilə bilməyən məlumatların istifadəsini minimumlaşdıran (oxşar əməliyyatlar üçün qiymətləri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətinin təhlilini və ya emitentin xüsusi hallarda opsiyon qiymət qoyma modelini əks etdirən müqayisəli bazar yanaşmasının istifadəsi) qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. İstifadə olunan məlumatlar bazar iştirakçılarının nəzərə aldığı aktiv və öhdəliyin xarakteristikalarına uyğundur.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə üçün məlumatların müşahidə edilə bilmə dərəcəsinə və bütünlüklə ədalətli dəyərin müəyyən olunmasında məlumatların əhəmiyyətinə əsaslanaraq müxtəlif iyerarxik kateqoriyalara bölünür:

- 1-ci səviyyə - ədalətli dəyər eyni aktivlər və öhdəliklərin aktiv bazardakı mövcud qiymətindən (dəyişdirilməmiş) əldə edilir;
- 2-ci səviyyə - ədalətli dəyər 1-ci səviyyədə göstərilən mövcud qiymətlərdən fərqli olaraq aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs., qiymətlər) və ya dolayı yolla (qiymətlərdən əldə olunan) müşahidə edilə bilən məlumatlardan əldə olunur;
- 3-cü səviyyə - ədalətli dəyər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan (müşahidə edilə bilinməyən məlumatlar) aktiv və öhdəliklər üçün məlumatları özündə əks etdirən qiymətləndirmə mexanizmlərindən əldə olunur.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasındakı köçürmələr Cəmiyyət tərəfindən dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən yaxşı məlumatlandırılmış müstəqil tərəflər arasında əməliyyatın ümumi şərtlər əsasında həyata keçirildiyi zaman aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar Cəmiyyət qarşılıqlı surətdə əvəzləşdirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Maliyyə aləti fəal bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə Təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumata əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər-hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və öhdəliklərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir.

Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər-hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdıran dəqiq dərəcədir.

Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir (gəlir və xərclərin uçotu siyasətinə baxın).

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

Ticarət olunan qiymətli kağızlar, törəmə alətlər və digər ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə ölçülür. Digər maliyyə alətləri, ilk öncə ədalətli dəyərdə, həmçinin əldə edilməsinə və buraxılmasına birbaşa aid olan mənfəət və ya zərər, əməliyyat xərcləri ilə ədalətli dəyərdə olmayan predmet üzrə ölçülür. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda yaranan mənfəət və ya zərər qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya mövcud bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində alınıb satılması nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri ("standart şərtlərlə həyata keçirilən" alış və satışlar) Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Cəmiyyətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda tanınır.

Maliyyə alətlərinin təsnifatı

İlkin tanımada maliyyə aktivi amortizasiya dəyərində, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərdə ("DMGƏD") ölçülmüş dəyərdə və ya mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərdə ("MZHƏD") təsnif edilir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərin hər ikisinə cavab verdikdə və MZHƏD kimi müəyyən edilmədikdə, amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür:

- Müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərin hər ikisini ödədikdə və MZHƏD kimi müəyyən edilmədikdə, DMGƏD-də ölçülür:

- Həm müqavilə üzrə pul axınlarının toplanması və həm də maliyyə aktivlərinin satılması məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- Müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Ticarət üçün nəzərdə tutulmayan kapital qoyuluşunun ilkin tanınması zamanı Cəmiyyət ədalətli dəyərdəki sonrakı dəyişiklikləri digər məcmu gəlirdə (DMG) təqdim etməyi seçə bilər. Bu seçim hər bir kapital qoyuluşu üçün ayrıca edilir.

Bütün digər maliyyə aktivlər MZHƏD-də ölçülmüş kimi təsnif edilir.

Bununla yanaşı, ilkin tanıma zamanı Cəmiyyət amortizasiya olunmuş dəyərində və ya DMGƏD-də ölçülmə tələblərinə uyğun gələn maliyyə aktivini MZHƏD kimi təsnif edə bilər, o halda ki, bu, meydana çıxacaq uçot uyğunsuzluğunu aradan qaldırsın və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Cəmiyyət maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini qiymətləndirir, çünki bu, biznesin idarə olunması və məlumatların rəhbərliyə təqdim edilməsi üsulunu daha düzgün əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumatlar nəzərə alınır:

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

- portfel üçün müəyyən edilmiş siyasətlər və məqsədlər, həmin siyasətlərin praktikada tətbiqi, o cümlədən rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsinə, xüsusi faiz dərəcəsi profilinin saxlanmasına, maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırılmasına və ya aktivlərin satışı vasitəsilə pul axınlarının realizasiyasına fokuslanıb-fokuslanmaması;
- portfelin göstəriciləri necə qiymətləndirilir və Cəmiyyətin rəhbərliyinə necə çatdırılır;
- biznes modelinin (və həmin biznes modeli çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) performansına təsir edən risklər və bu risklərin necə idarə olunması;
- biznesin menecerləri necə mükafatlandırılır – məsələn, mükafatlandırma idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərindən və ya toplanmış pul axınlarından asılıdırmı; və
- əvvəlki dövrlərdə satışların tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbləri və gələcək satış fəaliyyəti barədə gözləntilər. Bununla belə, satış fəaliyyəti barədə məlumat ayrıca deyil, maliyyə aktivlərinin idarə olunması üzrə Cəmiyyətin məqsədinə necə nail olunmasının və pul axınlarının necə realizasiya edilməsinin ümumi qiymətləndirilməsi çərçivəsində nəzərə alınır.

Maliyyə alətlərinin yenidən təsnifi

Maliyyə aktivləri Cəmiyyətin maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün öz biznes modelini dəyişdirdikdən sonra dövr ərzində istisna olmaqla, maliyyə aktivləri ilkin tanınmalarından sonra yenidən təsnifləşdirilmir. Yenidən təsnifat perspektiv təsirə malikdir.

Maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi – GKZ üzrə kredit zərəri ehtiyatı

Cəmiyyət AD və DMGƏD ilə ölçülmüş borc alətləri və kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələri üzrə GKZ-ni perspektiv əsasda ölçür. Cəmiyyət GKZ-ni ölçür və hər hesabat dövrünə kredit zərəri üzrə ehtiyatı tanıyır. GKZ ölçülməsi: (i) mümkün nəticələrin bir sıra qiymətləndirilməsi ilə təyin olunan qərəzsiz və ehtimallı məbləğini (ii) pul vəsaitlərinin müddət dəyərini və (iii) keçmiş hadisələr, gələcək şərtlər və gələcək şəraitin proqnozları barədə hər bir hesabat dövrünün sonunda qeyri-adekvat xərc və səy olmadan mövcud olan bütün məqbul və dəstəklənən məlumatları əks etdirir.

AD ilə ölçülmuş borc vəsaitləri GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri üçün, GKZ üzrə ayrı ehtiyat, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında öhdəlik olaraq tanınır.

DMGƏD-də borc alətləri üçün GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla amortizasiya dəyərindəki dəyişiklik, mənfəət və ya zərər və digər qalıq dəyərindəki dəyişiklik isə DMG-də gəlirlər DMGƏD borc alətləri üzrə zərərlər çıxılmaqla tanınır.

Dəyərsizləşmədə "Sadələşdirilmiş yanaşma"

9 saylı MHBS Cəmiyyətə ticarət debitor borcları, müqavilə aktivləri və lizinq debitor borcları üçün sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq etməyə imkan verir. Sadələşdirilmiş yanaşma, Cəmiyyətə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artımını müəyyənləşdirmədən bütün bu aktivlər üzrə ömürlük gözlənilən zərərləri tanımağa imkan verir. Müəyyən uçot siyasəti seçimlərinə tətbiq olunur:

3 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

- Ticarət debitor borcları və əhəmiyyətli bir maliyyələşdirmə komponenti olmayan müqavilə aktivləri üçün ömürlük gözlənilən zərər ehtiyatını tanımaq tələb olunur (yəni müəssisə həmişə sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq etməlidir);

- Digər ticarət debitor borcları, digər müqavilə aktivləri, əməliyyat lizinqi debitor borcları və maliyyə lizinqi debitor borcları üçün bu, hər bir aktiv növü üçün ayrıca tətbiq oluna bilən uçot siyasəti seçimidir (lakin müəyyən bir növün bütün aktivlərinə aiddir).

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda GKZ üzrə ehtiyatın təqdim edilməsi

GKZ üzrə zərər ehtiyatları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aşağıdakı kimi təqdim olunur:

- amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri: aktivlərin ümumi qalıq dəyərindən çıxılmaqla;
- kredit öhdəlikləri və maliyyə təminatı müqavilələri: ümumiyyətlə, ehtiyat kimi;
- maliyyə aləti həm çıxarılmış, həm də istifadə edilməmiş komponentdən ibarət olduğu halda və Cəmiyyət, kredit öhdəliyi komponenti üzrə GKZ-ni çıxarılmış komponentdən ayrı olaraq müəyyən edə bilmədiyi halda: Cəmiyyət hər iki komponent üzrə birgə zərər ehtiyatı təqdim edir. Birləşdirilmiş məbləğ yerinə yetirilmiş komponentin ümumi qalıq dəyərindən çıxılmaqla təqdim edilir. Çıxarılmış komponentin ümumi məbləği üzrə zərər ehtiyatının hər hansı bir hissəsi ehtiyat kimi təqdim olunur; və
- DMGƏD-də ölçülən borc alətləri: aktivlərin qalıq məbləği onların ədalətli dəyəri olduğu üçün, heç bir zərər ehtiyatı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır. Bununla yanaşı, zərər ehtiyatı ədalətli dəyər ehtiyatının bir hissəsi kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi

Cəmiyyət bütün praktiki bərpaetmə səylərini tükətdikdə və bərpa etmək üçün ağlabatan bir gözləntinin olmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tamamilə və ya qismən silinir. Silinmələr tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Cəmiyyət, müqaviləyə əsasən ödənilən məbləğləri bərpa etmək istədiyi halda, hələ də icra fəaliyyətinə məruz qalan maliyyə aktivlərini silə bilər; lakin bərpa üçün ağlabatan gözlənti yoxdur.

Əsas vəsaitlər

Əsas vəsaitlər yığılmış köhnəlmə və lazım olduqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aşağıda göstərilən dəyərlə uçota alınır.

Aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər, onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və bütün şərtlərə cavab verən aktivlər üçün borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Maliyyə lizinqi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər də əsas vəsaitlərə daxildir.

Köhnəlmə

Bina, qurğu və avadanlıqlar üçün köhnəlmə onların gözlənilən faydalı istifadə müddəti üzrə azalan qalıq metodu ilə hesablanır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti, qalıq dəyəri və köhnəlmə metodu hər hesabat dövrünün sonunda yenidən nəzərdən keçirilir və mümkün dəyişikliklər perspektiv əsasla uçota alınır.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Cəmiyyətin əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti üzrə köhnəlmə dərəcləri aşağıda göstərilir:

Əmlak	7%
Maşınlar və avadanlıqlar	10% - 25%
Kompüter və ofis avadanlığı	25%
Nəqliyyat vasitələri	25%
Digər avadanlıqlar	20%
Qeyri-maddi aktivlər	Faydalı istismar müddəti ərzində

Torpaq və tikintisi tamamlanmamış aktivlər üzrə köhnəlmə hesablanmır.

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər perspektiv qaydada uçota alınır.

Aktiv artıq köhnəlmiş və istismar müddətinin sonunda olacağı vəziyyətdə olarsa, Cəmiyyətin həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmini məbləğ, satış üzrə təxmini xərclər çıxılmaqla, aktivin qalıq dəyərinə bərabər olur. Əgər Cəmiyyət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə etməyi nəzərdə tutursa və ləğv etmə dəyəri əhəmiyyətli deyilsə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixində nəzərdən keçirilir və təshih edilir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Nağd pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəniş müddəti üç aydan çox olmayan bankdakı əmanətlər və digər qısamüddətli yüksək likvidli investisiyalar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə uçota alınır. Məhdud qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat üçün pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən silinir. Ödəniş tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi yerinə yetirmək üçün dəyişdirilə və istifadə edilə bilməyən qalıqlar digər uzunmüddətli aktivlərə daxil edilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal və material ehtiyatları, ən aşağı maya dəyəri və xalis satış dəyəri ilə ifadə edilir. Mal və material ehtiyatlarının qiyməti, ehtiyatların ilkin qiymətləndirilmə və satılma ardıcıllığı üsulu ilə (İQSA) təyin edilir və birbaşa olaraq satınalma, hasilat, nəqliyyat və emal xərclərini əhatə edir.

Mal və material ehtiyatlarının qalıq dəyəri, dəyərinin az olmasından asılı olaraq ya bu mal və material ehtiyatlarının maya dəyərinə əsasən, ya da xalis amortizasiya dəyərinə əsasən qiymətləndirilir. Xalis realizasiya dəyəri ehtiyatların dəyərindən aşağı olduğu təqdirdə, qalıq dəyər xalis satış qiymətinə qədər salınır və artıq məbləğ dərhal məcmu gəlirlər hesabatına daxil edilir.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri dəyərsizləşmə zərərləri üzrə ehtiyatların çıxılması ilə tanınır. Avans ödənişi uzunmüddətli kimi o zaman təsnifatlaşdırılır ki, avans ödənişi ilə əlaqədar olan malların və ya xidmətlərin əldə edilməsi bir ildən sonra gözlənilir və ya avans ödənişi ilkin tanınmadan sonra uzunmüddətli aktiv kimi tanınacaq aktivə aiddir.

Cəmiyyətin aktiv üzərində nəzarət əldə etdiyi və bu aktivlə əlaqədar gələcəkdə iqtisadi mənfəətin Cəmiyyətə axını ehtimal edildiyi hallarda aktivin əldə edilməsi üçün edilən avans ödənişləri aktivin qalıq dəyərinə ötürülür. Digər avans ödənişləri mallar və ya xidmətlər alındıqdan sonra mənfəət və zərər hesablarında əks etdirilir.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi xərci hazırda ödənilməli və təxirə salınmış vergi xərclərinin vergisini göstərir.

Hal-hazırda ödəniləcək vergi, il üçün vergi tutulan gəlirə əsaslanır. Vergi tutulan gəlir məcmu mənfəət haqqında hesabatda göstərilən xalis mənfəətdən fərqlənir, çünki digər illərdə vergi tutulan və ya tutulan gəlir və ya xərc maddələrini istisna edir və əlavə olaraq heç vaxt vergi tutulmayan və ya çıxılmayan maddələri də istisna edir. Cəmiyyətin cari vergi xərcləri hesabat dövrünün sonunda tətbiq edilmiş və ya qüvvəyə minən vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Təxirə salınmış vergi, maliyyə hesabatlarında aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə vergi tutulan gəlirin hesablanmasında istifadə olunan müvafiq vergi bazası arasındakı fərqə görə ödənilməli və ya geri qaytarılacağı gözlənilən vergidir və balans öhdəliyi metodundan istifadə edilməklə uçota alınır. Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri ümumiyyətlə bütün vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üçün tanınır və təxirə salınmış vergi aktivləri, tutulan müvəqqəti fərqlərin tətbiq oluna biləcəyi vergi tutulan mənfəətin əldə edilməsi ehtimalı olduğu dərəcədə tanınır. Vergi mənfəətinə və ya uçot mənfəətinə təsir etməyən bir əməliyyatda digər aktiv və öhdəliklərin qudvil və ya ilkin tanınması (müəssisə birləşməsindən başqa) nəticəsində müvəqqəti fərq yaranırsa, bu cür aktiv və öhdəliklər tanınmır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və aktivin tam və ya qismən geri qaytarılması üçün vergi tutulan mənfəətin kifayət olacağı ehtimalı azaldılır.

Təxirə salınmış vergi, öhdəliyin geri qaytarılması və ya aktivin xaric edilməsi müddəti ərzində tətbiq olunacağı gözlənilən vergi dərəcələri ilə hesablanır. Təxirə salınmış vergi birbaşa kapitala hesablanmış və ya hesablanmış maddələrlə əlaqəli olmadıqda, mənfəət və zərər hesabatında hesablanır və ya uçota alınır, bu halda təxirə salınmış vergi də kapitalda uçota alınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, xərclər çıxılmaqla, MHBS-yə uyğun olaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks olunur, əgər:

- Cəmiyyətin cari mənfəət vergisi aktivlərini cari gəlir vergisi öhdəliklərinə qarşı çıxarmaq üçün qanuni qüvvəyə minmiş bir hüququ vardır; və
- Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və təxirə salınmış gəlir vergisi öhdəliyi eyni vergi orqanı tərəfindən eyni vergi tutulan qurumdan tutulan gəlir vergilərinə aiddir.

Mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasında şirkətlərdən 20% dərəcəsi ilə tutulur.

Əlavə Dəyər Vergisi

Çıxış və elan edilmiş ƏDV arasındakı fərq hesabat ayından sonra 20 gün ərzində dövlət büdcəsinə ödənilməlidir. Satışla əlaqəli əlavə dəyər vergisi (a) müştərilərdən debitor borcları alındıqda və ya (b) müştərilərə mal və ya xidmətlər çatdırılma halında vergi orqanlarına ödənilir. Daxil olan ƏDV ümumiyyətlə ƏDV fakturası alındıqda çıxış ƏDV-yə qarşı geri qaytarılır.Vergi orqanları ƏDV-nin xalis əsasda ödənilməsinə imkan verir.

Satış və satınalma ilə əlaqədar ƏDV maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi hesabatda tanınır və aktiv və öhdəlik kimi ayrıca açıqlanır. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat yaradarkən, dəyərsizləşmə zərəri ƏDV daxil olmaqla borcun tam məbləği üçün tanınır.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

ƏDV depozit hesabı

Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") depozit hesabı sistemi Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən 2008-ci ildə tətbiq edilmişdir. 1 yanvar 2008-ci il tarixindən Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklər əsasında ƏDV-nin geri qaytarılma məbləği vergi ödəyicisinin ƏDV depozit hesabına təqdim edilmiş ƏDV hesab-fakturalarına uyğun olaraq həyata keçirilən əməliyyatlar çərçivəsində ödənilmiş vergi məbləği hesab olunur.

Bu moduldan istifadə edərək vergi ödəyicisi ƏDV hesab-fakturalarında göstərilən ƏDV məbləğini başqa vergi ödəyicisinin ƏDV depozit hesabına ödəyir. Eyni zamanda, gömrük komitəsinə ödənilməli olan bütün vergi növləri və idxal əməliyyatları üzrə ƏDV üzrə dövlət büdcəsinə vergi öhdəlikləri vergi ödəyiciləri tərəfindən ƏDV depozit hesabı vasitəsilə ödənilə bilər. Ödənilmiş məbləğlər haqqında məlumat Vergilər Nazirliyi tərəfindən Baş Dövlət Xəzinədarlığına ("DXA"), sonra isə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına ("ARMB") ötürülür. ARMB Baş Xəzinədarlığın verdiyi məlumatlara əsasən, müvafiq yerli xəzinə orqanlarına məbləğlərin dəyişdirilməsini təmin edir. Vergilər Nazirliyi vergi ödəyicisinin şəxsi sənədlərində göstərilən məlumatlarda göstərilən məbləğlərin daxil edilməsini təmin edir. Mövcud sistem Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi Məlumat Sistemi ilə əlaqələndirilir. Eyni zamanda, DXA və ARMB ilə onlayn məlumat mübadiləsi təşkil edildi.

ƏDV depozit hesabının tətbiqi ödənişlərin və ƏDV-nin bərpa olunan məbləğlərinin vaxtında izlənilməsinə imkan verir. Vergi borcu olan vergi ödəyiciləri yalnız bu məbləğləri dövlət büdcəsinə köçürə bilərlər. Vergi ödəyiciləri banklara getmədən dövlət büdcəsinə, digər vergi ödəyicilərinin sub hesablarına və gömrük komitəsinə depozit hesabı vasitəsilə ödəniş edə bilərlər. Vergilər Nazirliyi xüsusi proqram təminatından istifadə edərək depozit hesabı vasitəsilə həyata keçirilən bütün əməliyyatları avtomatik idarə edir.

ƏDV depozit hesabındakı qalıqların istifadəsi məhduddur və yalnız ƏDV və digər tətbiq olunan vergilərlə əlaqəli əməliyyatlar üçün istifadə edilə bilər.

Torpaq vergisi

Azərbaycan Respublikasında torpaq mülkiyyətçiləri və istifadəçiləri müxtəlif dərəcələrlə torpaq vergisinə cəlb olunurlar.

Hər 100 kvadratmetr üçün 0,1 AZN ilə 10 AZN arasında dəyişən vergi dərəcəsi torpaq növündən, yəni kənd təsərrüfatı, sənaye, tikinti, rabitə, ticarət və ya yaşayış məqsədləri üçün torpaq sahələrindən asılıdır.

Hesabat dövrü - təqvim ayı. Torpaq sahibi olan və ya istifadə edən hüquqi şəxslər üçün vergi bəyannaməsinin təqdim edilməsi üçün son tarix hər ilin 15 mayıdır, vergi avqustun 15-dən və noyabrın 15-dən gec olmayaraq bərabər hissələrlə ödənilməlidir.

Əmlak vergisi

Əmlakın qalıq dəyərından artıq bır məbləğdə sığortalanması və əmlak vergisi bazar dəyəri ilə hesablandığı hallar istisna olmaqla, rezident hüquqi şəxslər və daimi nümayəndəliyi olan qeyri-rezident hüquqi şəxslər üçün vergi bazası onların əsas vəsaitlərinin orta illik qalıq dəyəridir. Beləliklə, bu cür hüquqi şəxslərə məxsus əsas vəsaitlərin orta illik qalıq dəyəri 1% dərəcəsi ilə əmlak vergisinə tutulur.

Eyni zamanda rezident və qeyri-rezident fiziki şəxslər üçün vergi bazasına binalar və onların hissələri, habelə rezident fiziki şəxslərin su və hava nəqliyyat vasitələri daxildir, burada əmlak vergisi dərəcəsi mülkiyyət növündən asılı olaraq dəyişir.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əmlak vergisi (davamı)

Hesabat dövrü - təqvim ili. Əsas vəsaitlərə sahib olan hüquqi şəxslər hesabat dövründən sonrakı ilin 31 mart tarixindən gec olmayaraq vergi bəyannaməsi təqdim etməlidirlər. Əmlak vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxslər vergiləri avans şəklində (keçən il əmlak vergisinin 20% -i) hər rübün ikinci ayının 15-dək yuxarıda göstərilən müddətdən gec olmayaraq son qalığı ilə ödəyirlər.

Azərbaycan Respublikasında Cəmiyyətin fəaliyyətinə hesablanmış digər müxtəlif vergilər də mövcuddur. Bu vergilər məcmu gəlir hesabatına daxil edilmişdir.

Alınmış avanslar

Müştərilərdən alınan avanslar əvvəlcə öhdəlik kimi tanınacaq, lakin vaxt keçdikcə və / və ya Cəmiyyətin adi fəaliyyəti nəticəsində aktiv olacağı gözlənilir. Müştərilərdən alınan avanslar əvvəlcə alınan əvəzin ədalətli dəyəri və onlarla əlaqəli əməliyyat xərcləri ilə tanınır və sonradan amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə ölçülür.

Maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəliyinin tanınması, bu öhdəlik üzrə ödənişlər yerinə yetirildikdə, öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda dayandırılır.

Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borc verəndən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlərlə başqa maliyyə öhdəliyi ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilildikdə, belə bir mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq qalıq dəyərində olan fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Kreditor borcları

Kreditor borcları təchizatçılardan mal və ya xidmətlərin yerinə yetirilməsi əvəzində ödənilmiş öhdəliklərdir. Əgər ödəmə öhdəliyi bir il və ya daha az müddətdə ödənilməlidirsə, (yaxud cəmi iş müddətindən artıq deyilsə) kreditor borcları cari öhdəliklər kimi təsnif olunur.

Kreditor borcları effektiv faiz dərəcəsi istifadə edilməklə amortizasiya olunmuş dəyər ilə təqdim edilir.

Faiz hesablanan kreditlər və borclar öhdəlikləri

Bütün kreditlər və borclar əvvəlcə birbaşa əməliyyat xərcləri çıxılmaqla alınan əvəzin ədalətli dəyəri ilə tanınır. İlkin tanınmadan sonra faizli kreditlər və borclar effektiv faiz metodundan istifadə edərək amortizasiya dəyəri ilə ölçülür. Qazanclar və zərərlər öhdəliklərin tanınmaması, habelə amortizasiya prosesində ümumi mənfəət haqqında hesabatda qeyd olunur.

Ehtiyat

Ehtiyatlar Cəmiyyətin keçmiş hadisələr nəticəsində mövcud qanuni və ya konstruktiv öhdəliyi olduqda tanınır və öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi mənfəət ehtiva edən mənbələrin axınının tələb olunacağı və öhdəliyin etibarlı qiymətləndirilməsinin mümkün olacağı ehtimal olunur.

Ehtiyat kimi tanınan məbləğ hesabat dövrünün sonunda mövcud öhdəliyin öhdəliyi ilə əlaqəli risklər və qeyri-müəyyənliklər nəzərə alınmaqla ödənilməsi üçün tələb olunan ən yaxşı qiymətləndirmədir.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Ehtiyat (davamı)

Cari öhdəliyi ödəmək üçün hesablanmış pul vəsaitlərinin hərəkəti üçün ehtiyat hesablandıqda, onun balans dəyəri həmin pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəridir (pulun zaman dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olarsa).

Ehtiyatın tənzimlənməsi üçün tələb olunan iqtisadi və ya digər hissənin üçüncü tərəf tərəfindən geri qaytarılacağı gözlənildikdə, nəzərə alınacaq və alınacaq məbləğin etibarlı şəkildə ölçülə biləcəyinə əməli təminat olduqda debitor borcları aktiv kimi tanınır.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliklərinin tanınması yalnız və yalnız Cəmiyyət öz ödəniş öhdəliyini yerinə yetirdikdə, belə öhdəlik ləğv olunduqda, yaxud müddəti başa çatdıqda dayandırılır. Mövcud maliyyə öhdəliyi tam başqa şərtlərlə eyni kreditorun təqdim etdiyi digər öhdəliklə əvəzlənərsə, yaxud mövcud öhdəliyə əhəmiyyətli düzəlişlər edilərsə, belə əvəzləmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Tanınması dayandırılmış maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri ilə öhdəliklər üzrə ödənilmiş və ödəniləcək məbləğlər arasındakı fərq mənfəət və zərər uçotunda tanınır.

Maliyyə aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivi realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Nizamnamə kapitalı

Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı 15 000 000(on beş milyon) manat olmaqla Azərbaycan Respublikası Hökumətinə ("Hökumət") məxsusdur və hər birinin nominal dəyəri 1 (bir) manat olan 15 000 000 (on beş milyon) ədəd adi səhimlərdən ibarətdir.

Nizamnamə kapitalının həcmindəki dəyişikliklərin təsdiqlənməsi illik ümumi yığıncağın qərarı ilə həyata keçirilir.

Digər kapital

Digər kapitala səhmdar tərəfindən qoyulan və ya çıxarılan vəsaitlər daxildir.

Gəlir

15 saylı MHBS, müştərilərlə bağlanmış müqavilələr üzrə gəlirlərin uçotu üçün beş addımlıq bir model tətbiq edir. 15 saylı MHBS-yə əsasən gəlir, malın və ya xidmətin müştəriyə təhvil verilməsi müqabilində Cəmiyyətin gözlədiyi nəzərə alınan məbləği əks etdirir.

15 saylı MHBS-yə əsasən, müştərilərlə bağlanmış müqavilələrdən əldə olunan gəlir, Cəmiyyət vəd edilmiş məhsulu və ya xidməti müştəriyə ötürmək öhdəliyini yerinə yetirdikdə və ya olduqda tanınır. Alıcı məhsul və ya xidmətə nəzarəti əldə etdikdə bir məhsul və ya xidmət köçürülür.

Nəzarət təhvili ya vaxtında, ya da müəyyən bir nöqtədə ötürüldükdə baş verir. Cəmiyyət ilk növbədə zamanla icra öhdəliklərini yerinə yetirir.

3. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Digər gəlir və xərclər

Digər gəlir və xərclər hesablama metoduna əsasında tanınır.

Şərti öhdəliklər və aktivlər

Şərti öhdəliklər maliyyə hesabatlarında tanınmır. İqtisadi mənfəəti özündə cəmləşdirən mənbələrin xaric olma ehtimalı az olduqda, maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlanır.

Şərti aktivlər maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin iqtisadi mənfəətin daxilolma ehtimalı olduqda açıqlanır.

Xərclər

Xərclər funksiya ilə mənfəət və zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda təqdim olunur. Xərclərin xarakterinin təsnifatı Cəmiyyətin əməliyyat funksiyalarına əsaslanır.

İşçilərə verilən müavinətlər

Əmək haqqı Azərbaycan Respublikasının Sosial Müdafiə Fonduna qrantlar, ödənilən illik məzuniyyət və xəstəlik məzuniyyəti, bonuslar və qeyri-pul müavinətləri (məsələn, tibbi xidmətlər) işçilərin müvafiq xidmətlər göstərdikləri ildə hesablanır.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Cəmiyyətin maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Bu maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas uçot prinsipləri aşağıda təqdim edilir. Bu prinsiplər təqdim edilmiş bütün dövrlərə ardıcıl şəkildə tətbiq edilmişdir.

MHBS-yə uyğun olaraq maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən hesabat dövründə aktivlərin, öhdəliklərin, gəlirlərin, xərclərin və şərti öhdəliklərin açıqlanmasına təsir edən mülahizələr, qiymətləndirmələr və fərziyyələr etməsini tələb edir.

Sahibkarlıq fəaliyyətinə xas olan qeyri-müəyyənliklər nəticəsində MHBS-yə uyğun olaraq maliyyə hesabatlarında bir çox məqamlar dəqiq ölçülə bilməz, ancaq fərziyyə edilə bilər. Fərziyyələrə MHBS-yə uyğun olaraq maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı mövcud olan son məlumatlara əsaslanan mülahizələr daxildir. Bununla birlikdə, mövcud dəyişikliklər və gələcək hadisələr barədə fərziyyələr bazarın dəyişməsi və ya Cəmiyyətin nəzarətindən kənar vəziyyətlər səbəbindən dəyişə bilər. Belə dəyişikliklər baş verdikdə onlar fərziyyələrdə əks olunur.

Ən əhəmiyyətli qiymətləndirmələr əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlmə müddəti, qeyri-maliyyə və maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi, maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, köhnəlmiş səhmlər üçün ehtiyat, vergi və qanuni şərtlər üçün ehtiyat və təxirə salınmış vergitutma ilə əlaqədardır. Faktiki nəticələr bu fərziyyələrdən fərqli ola bilər.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Mühakimə

Cəmiyyətin uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik, MHBS-yə uyğun olaraq əvvəlcədən maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə ən əhəmiyyətli təsir göstərən qiymətləndirmələrə əlavə olaraq aşağıdakı mühakimələri etmişdir.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Rəhbərlik, Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə işini davam etdirəcəyini güman edir. Bu qərarı qəbul edərkən rəhbərlik Cəmiyyətin cari niyyətlərini və maliyyə vəziyyətini nəzərə aldı. Rəhbərlik, Cəmiyyətin baş ofisindən davamlı dəstək almaqla birgə, yaxın gələcəkdə aktivlərin fasiləsiz fəaliyyətinin davam etdirə biləcəyinə inanır. Bu şərtlər Cəmiyyətin növbəti on iki ay ərzində davamlı olaraq davam edə biləcəyini göstərir.

Əməliyyatların həcmini və Cəmiyyətin debitor borclarını nəzərə alaraq, normal fəaliyyət dövründə aktivlərini reallaşdıra və öhdəliklərini yerinə yetirə biləcəkdir.Bu maliyyə hesabatla, aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişləri, gəlirlər və xərclər barədə məlumatı və maliyyə vəziyyətinin təsnifatı haqqında hesabatı daxil etmir və belə düzəlişlər əhəmiyyətli ola bilər.

Əlaqəli tərəflərin əməliyyatlarının ilkin tanınması

Normal iş dövründə Cəmiyyət əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar həyata keçirir. 9 saylı MHBS maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərinə əsasən ilkin tanınmasını tələb edir. Əməliyyatların bazar və ya bazar olmayan faiz dərəcələri ilə qiymətləndirildiyi və bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar olmadığı müəyyən edilərkən mühakimə tətbiq edilir. Qərar üçün əsas, əlaqəsi olmayan tərəflərlə oxşar əməliyyatlar üçün qiymət və effektiv faiz təhlilləridir.

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti

Cəmiyyət bina, qurğu və avadanlıq obyektlərinin qalan faydalı istifadə müddətini ən azı hər maliyyə ilinin sonunda qiymətləndirir. Gözləntilər əvvəlki hesablamalardan fərqli olarsa, dəyişikliklər 8 saylı "Mühasibat uçotu siyasəti, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər" adlı MUBS-yə uyğun olaraq mühasibat qiymətləndirməsində dəyişiklik kimi uçota alınır. Bu qiymətləndirmələr bina, qurğu və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinin miqdarına, həmçinin də mənfəət və zərər hesablarında tanınan köhnəlmə və amortizasiyaya əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət hər hesabat tarixində aktivin dəyərdən düşə biləcəyinə dair hər hansı bir əlamətin olub olmadığını qiymətləndirir. Belə dəyərsizləşmə əlaməti varsa, Cəmiyyət aktivin bərpa edilə bilən dəyərini qiymətləndirir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri, aktivin və ya pul yaradan vahidinin ədalətli dəyərindən satış xərcləri çıxılmaqla olan dəyəri ilə istifadədəki dəyəri arasında ən yüksəyidir və aktiv digər aktivlərdən və ya aktivlər Cəmiyyətindən əhəmiyyətli dərəcədə müstəqil olmayan pul axını yaratmadığı təqdirdə fərdi aktiv üçün müəyyən edilir. Aktivin balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyərindən artıq olduqda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab olunur və bərpa edilə bilən dəyərinə yazılır. Əmlak və avadanlıqların dəyərsizləşməsinin müəyyənləşdirilməsi dəyərsizləşmənin səbəbi, vaxtı və miqdarı daxil olan, lakin bununla məhdudlaşmayan qiymətləndirmələrin istifadəsini əhatə edir.

Dəyərsizləşmə, mövcud rəqabət şəraitindəki dəyişikliklər, sənayedəki artım gözləntiləri, kapital dəyərinin artması, gələcəkdə maliyyələşmə mövcudluğunun dəyişməsi, texnoloji köhnəlmə, xidmətin dayandırılması, cari əvəzetmə xərcləri və dəyərsizləşməni göstərən vəziyyətlərdə olan sair dəyişikliklər kimi bir çox amillərə əsaslanır. Pul vəsaitlərini yaradan vahidin bərpa edilə bilən məbləğinin müəyyənləşdirilməsi rəhbərliyin qiymətləndirmələrdən istifadəsini əhatə edir.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi (davamı)

İstifadə dəyərini müəyyənləşdirmək üçün istifadə olunan metodlara, Cəmiyyətin pul vəsaitlərini yaradan vahidindən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirməsini və həmçinin həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti hazırki dəyərini hesablamaq üçün uyğun endirim dərəcəsini seçməsini tələb edən diskont edilmiş pul axını əsaslı metodlar daxildir. Bu qiymətləndirmələr, o cümlədən istifadə olunan metodologiyalar ədalətli dəyərə və nəticədə bina, qurğu və avadanlıqlara olan hər hansı dəyərsizləşmənin miqdarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Ticarət və digər debitor borcların və digər cari aktivlərin dəyərsizləşməsi

Cəmiyyət, gözlənilən kredit zərəri modelini amortizasiya dəyəri ilə ölçülən maliyyə aktivlərinə tətbiq edir. Ticarət və digər debitor borclar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatlar ömür boyu gözlənilən kredit zərərləri ilə bərabər məbləğdə qiymətləndirilir.

Qismən hərəkətsiz və yararsız mal materiallar üçün ehtiyat

Qismən hərəkətsiz və yararsız mal-materiallar üçün ehtiyatlar Cəmiyyətin mal-materillarının qiymətləndirilməsinə əsasən hesablanır. Mal-materiallar zədələnərsə, yararsız olarsa, satış qiyməti balans dəyərindən aşağı düşərsə, bu halda mal-materialların silgisi vacib olur. Mal-materilların silinməsi, Cəmiyyət rəhbərliyi tərəfindən ilin sonuna olan mal-materiallrın yararsız hala düşməsi və faydalılığının qiymətləndirilməsi əsasında baş verir.

Cari vergilər

Azərbaycanın vergi sistemi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə məruz qalır və dəyişikliklər tez-tez baş verir. Bundan əlavə, vergi orqanları tərəfindən Cəmiyyətin subyektlərinin əməliyyatları və fəaliyyətlərinə tətbiq olunan şərh rəhbərliyin açıqlamaları ilə üst-üstə düşməyə bilər. Nəticədə vergi orqanları əməliyyatlara etiraz edə bilər və Cəmiyyətin subyektləri üçün əhəmiyyətli ola biləcək əlavə vergilər, cərimələr və faizlər ilə qiymətləndirilə bilər. Vergi və gömrük orqanları tərəfindən yoxlanış ilindən əvvəlki üç təqvim ili üzrə vergi öhdəlikləri ilə bağlı araşdırmalar aparıla bilər. Müəyyən şərtlərdə təhlil daha uzun müddətləri əhatə edə bilər. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə rəhbərlik müvafiq qanunvericiliyin şərhinin məqsədəuyğun olduğunu və Cəmiyyətin vergi, valyuta və gömrük mövqelərinin davamlı olacağını düşünür.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Cəmiyyət Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası (MUBSŞ) tərəfindən dərc edilən və cari hesabat dövrü üçün icbari hesab olunan yeni və ya düzəliş edilmiş Mühasibat Uçotu Standartları və Şərhlərini tətbiq etmişdir. İcbari olmayan Mühasibat Uçotu Standartları və Şərhlərinin erkən tətbiqi nəzərdə tutulmamışdır. Aşağıda qeyd edilən Mühasibat Uçotu Standartları və Şərhləri Cəmiyyət üçün daha uyğun hesab edilir.

Aşağıda qeyd olunan yeni və ya düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər ilk dəfə 01 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən başlayan maliyyə hesabat dövrlərində tətbiq olunur.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

16 saylı MHBS

16 saylı MHBS ilk növbədə icarəyə götürənin uçotuna təsir göstərir və demək olar ki, bütün lizinqlərin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmasını tələb edir. Standart əməliyyat və maliyyə lizinqləri arasındakı mövcud fərqi aradan qaldırır, aktivlərin (icarəyə götürülmüş əmlakdan istifadə hüququ) və lizinq müqavilələrinə əsasən ödənilməsi nəzərdə tutulan öhdəliklərin tanınmasını tələb edən vahid mühasibatlıq modelini təqdim edir.

Standart ilkin tətbiq tarixində icarə müddəti 12 ay ərzində tamamlanan və alış seçimi ehtiva etməyən ("qısamüddətli icarələr") icarə müqavilələrinə, eləcə də aktivinin dəyəri az olan icarə müqavilələrinə ("aşağı dəyərli aktivlər") istisna hüququ təklif edir.

Eyni zamanda dəyişiklik mənfəət və ya zərər haqqında hesabata da öz təsirini göstərmişdir, buna səbəb lizinq üçün ümumi xərcin ilk illərdə daha yüksək sonraki dövrlərdə isə daha az görünməsidir.

Bununla yanaşı, əməliyyat xərcləri aktivdən istifadə hüququnun köhnəlmə xərcləri və lizinq öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri ilə əvəzləşdirilir, bu da əsas ölçü meyarı FVKAÖG-nın (faiz,vergi, köhnəlmə və amortizasiyadan öncəki gəlir) dəyişməsi ilə nəticələnir.

Lizinq öhdəliyinin əsas hissəsi üçün nağd ödənişlər maliyyə fəaliyyətləri daxilində təsnif edildiyindən əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti daha yüksək olur. Ödənişlərin yalnız faizi əks etdirən hissəsi əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təqdim olunmağa davam etdirilə bilər.

Standart Cəmiyyətin icarəyə verən qismində təmsil olduğu müqavilələrdə əhəmiyyətli dəyişikliyə səbəb olmayacaqdır. Yalnız lizinqin təyinatına dair yeni təlimatdan irəli gələrək müəyyən fərqlər yarana bilər.

16 saylı MHBS-yə əsasən müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddət ərzində ödənişlər müqabilində aktivdən istifadə hüququ nəzərdə tutulduğu təqdirdə lizinq müqaviləsi hesab edilir.

Təklif olunan istisna halları nəzərə alınaraq, qeyd olunan standartın qəbul edilməsi Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

23 saylı Şərh Mənfəət vergisi ilə bağlı qeyri-müəyyənlik

Şərh vergi əməliyyatları zamanı 12 saylı MUBS "Gəlir Vergisi"-nin tətbiqinə təsir göstərən qeyri-müəyyənlik aşkar olunduqda mənfəət vergisinin uçotunu nəzərdən keçirir. Bu şərh 12 saylı MUBS-dan kənar vergilərə və ya yığımlara şamil edilmir və müəyyən vergi əməliyyatları ilə əlaqəli faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir. Bu təfsir xüsusi olaraq aşağıdakıları əhatə edir:

- Cəmiyyətin qeyri-müəyyən vergi yanaşmalarını ayrıca nəzərdən keçirib keçirməməsi;
- Cəmiyyətin vergi orqanları tərəfindən vergi əməliyyatlarının araşdırılması barədə irəli sürdüyü fərziyyələr;
- Cəmiyyətin vergiyə cəlb olunan mənfəətini (və yaxud vergi zərəri), vergi bazalarını, istifadə olunmamış vergi zərərlərini, vergi kreditlərini və dərəcələrinin necə müəyyənləşdirdiyi;
- Cəmiyyətin faktlara və mövcud vəziyyətdəki dəyişikliklərə necə yanaşdığı. Cəmiyyət hər bir qeyri müəyyən vergi yanaşmasını ayrılıqda və ya bir neçə qeyri-müəyyən vergi yanaşması ilə birlikdə nəzərə alıb almayacağını müəyyənləşdirir və bu qeyri-müəyyənliyin həllini daha yaxşı tənzimləyən yanaşmadan istifadə edir.

Cəmiyyət mənfəət vergisi yanaşması üzrə qeyri-müəyyənliklərin aradan qaldırılmasında əhəmiyyətli mülahizələri tətbiq edir. Cəmiyyət mürəkkəb mühitdə fəaliyyət göstərdiyinə görə, qeyd edilən Şərhin maliyyə hesabatlarına təsir dərəcəsi Cəmiyyət tərəfindən qiymətləndirilir.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

23 saylı Şərh Mənfəət vergisi ilə bağlı qeyri-müəyyənlik (davamı)

Cəmiyyət xüsusilə köçürmə qiymətləriylə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqelərinin mövcud olub olmadığını müəyyən edir. Cəmiyyət və törəmə şirkətlərin müxtəlif ölkələrdə vergi sənədlərinə köçürmə qiymətləri ilə əlaqədar xüsusi imtiyazlar şamil edilə bilər və eyni zamanda yerli vergi orqanları bu prosedurlara dəyişiklik edə bilər.

Cəmiyyət vergi uyğunluğuna və köçürmə əməliyyatlarına dair apardığı tədqiqata əsasən vergi qaydalarının yerli vergi orqanları tərəfindən qəbul olunduğuna qənaət edir. Şərh Cəmiyyət maliyyə hesabatlarına əsaslı təsir göstərməmişdir.

9 saylı MHBS–yə düzəlişlər – "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan qabaqcadan ödəmə növü"

9 saylı MHBS-yə əsasən borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 saylı MHBS-yə edilən düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin vaxtından əvvəl ləğvinə səbəb olan hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivi üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur.

Bu dəyişikliklərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri yoxdur.

12 saylı MUBS Mənfəət Vergisi

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, bölüşdürülə bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyatlar və ya hadisələrlə daha çox bağlıdır. Belə ki, Cəmiyyət dividendlərin vergi nəticələrini həmin keçmiş əməliyyat və hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər məcmu gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisələr düzəlişləri 01 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün erkən könüllü tətbiqə icazə verilməklə tətbiq edir. Cəmiyyət bu düzəlişləri ilk tətbiq etdikdə, onları müqayisəli dövrün əvvəlində və ya sonra tanınan dividentlərin gəlir vergisi nəticələri ilə əlaqələndirir. Cəmiyyət hazırkı təcrübəsinin bu düzəlişlərə uyğun olduğu nəzərə alınaraq, Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

23 saylı MUBS Borclar üzrə məsrəflər

Düzəlişlər aydınlaşdırır ki, müəssisə, ilkin olaraq müəyyənləşdirilmiş aktivin inkişaf etdirilməsi üçün götürülən borclara aktivin məqsədli istifadə və ya satılmağa hazırlanması üçün zəruri olan bütün fəaliyyətlər başa çatdıqdan sonra ümumi borcların bir hissəsi kimi yanaşır. Müəssisələr bu düzəlişləri tətbiq etdiyi ilk illik hesabat dövründə və ya sonrasında çəkilmiş borc xərclərinə şamil edir. Müəssisələr bu düzəlişləri erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 01 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Cəmiyyət hazırkı təcrübəsinin bu düzəlişlərə uyğun olduğu nəzərə alınaraq, Cəmiyyət maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

Dərc olunmuş, lakin hazırda qəbul olunmamış standartlar və şərhlər

Aşağıdakı verilən dərc olunmuş, lakin 31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən illik hesabat dövrü üçün tətbiqi icbari olmayan yeni və ya dəyişdirilmiş Standartlarının və Şərhlərin Cəmiyyət tərəfindən erkən tətbiqi həyata keçirilməmişdir.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

17 saylı MHBS Sığorta müqavilələri (Qüvvədə olma tarixi:01 yanvar 2021-ci il (01 yanvar 2022-ci llədək uzadıla bilər))

17 saylı MHBS 2017-ci ilin may ayında 4 saylı MHBS Sığorta Müqavilələri ilə əvəz edilmişdir. Standart hər hesabat dövründə təxminlərin yenidən ölçüldüyü cari ölçmə modelini tələb edir. Müqavilələr aşağıda göstərilən əsaslar vasitəsilə ölçülür:

- diskontlaşdırılmış ehtimal-orta çəkili pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə,
- açıq risk tənzimlənməsi ilə; və
- qüvvədə olma müddəti ərzində gəlir kimi tanınan müqavilənin əldə edilməmiş mənfəətini təmsil edən müqavilə üzrə xidmət marjası (MXM).

Standart uçot dərəcələrinin dəyişməsini ya mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ya da birbaşa digər məcmu gəlirdə tanımaq arasında seçim etməyə imkan verir. Əldə olunan qərar sığortaçıların maliyyə aktivlərini 9 saylı MHBS-yə nə dərəcədə uyğun olduğunu əks etdirir. Əlavə olaraq, qeyri-həyat sığortaları üzrə qeyd olunan sadələşdirilmiş mükafat bölgüsü yanaşması, qısa müddətli müqavilələr üçün öhdəlik hüququna icazə verir. Həyat sığortası şirkətləri tərəfindən yazılmış bəzi müqavilələr üçün 'dəyişkən ödəniş haqqı yanaşması' adlanan ümumi ölçü modelində sığorta sahiblərinin əsas maddələrdən əldə olunan gəlirdə iştirak payı tanınır. "Dəyişkən ödəniş haqqı yanaşması" tətbiq edilərkən, əsas maddələrin ədalətli dəyərində olan dəyişikliklərindəki müəssisənin payı MXM-ə daxil edilir. Bu modeldən istifadə edən sığortaçıların nəticələri, ümumi modelə nisbətən daha az dəyişkən olur. Yeni qaydalar, sığorta müqavilələri və ya investisiya müqavilələri dərc edən bütün təşkilatların maliyyə hesabatlarına və əsas fəaliyyət göstəricilərinə təsir edəcəkdir.

Əhəmiyyətlilik meyarı – 1 saylı MUBS-ya və 8 saylı MUBS-ya düzəlişlər (Qüvvədə olma tarixi:01 yanvar 2020)). MUBSK 1 saylı MUBS Maliyyə Hesabatlarının Təqdim Edilməsi və Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları və Maliyyə Hesabatı üçün Konseptual Çərçivə daxilində əhəmiyyətlilik anlayışını sabit şəkildə tərifləndirən 8 saylı MUBS Uçot Siyasəti, Uçot Qiymətləndirmələrində Dəyişikliklər və Səhvlərə, məlumatın nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu dəqiqləşdirən düzəlişləri, eləcə də 1 saylı MUBS-ya əsasən maddi əhəmiyyətli hesab olunmayan məlumatlara dair dəyişiklikləri tətbiq etdi. Düzəlişlər, xüsusilə:

- Gizli məlumatlara dair tövsiyələrin bu məlumatı təqdim etməmə və ya yanlış təqdim etmə hallarının eyni səviyyədə əhəmiyyətli olduğunu və müəssisənin əhəmiyyətliliyi bütövlükdə maliyyə hesabatları kontekstində qiymətləndirdiyini izah edir;
- Maliyyə hesabatlarının birbaşa yönəldildiyi "ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının ilkin istifadəçiləri" ifadəsi maliyyə məlumatlarının əksəriyyəti üçün ümumi məqsədli maliyyə hesabatlarına əsaslanan "mövcud və potensial investor, borcverənlər və digər kreditorlar" olaraq təyin edilir.

Biznesin tərifi - 3 saylı MHBS-yə düzəlişlər (Qüvvəyə minmə tarixi:01 yanvar 2020)

Biznesin tərifinə edilmiş düzəliş birlikdə son məhsulu ərsəyə gətirmək bacarığına malik hərəkətlərin və substantiv prosedurların mövcudluğunu tələb edir. "son məhsul" anlayışına düzəliş müştərilərə təqdim olunan mal və xidmətlərə görə əldə olunan gəlirlər, investisiya gəlirləri və digər gəlir yaradan fəaliyyətlərə diqqəti yönəltməklə yanaşı azalan xərclər və digər kiçik iqtisadi fayda şəklində gəlirləri istisna edir. Düzəlişlərin, aktivlərin alınması kimi uçota alınan daha çox satınalmalara səbəb olacağı ehtimal edilir.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Maliyyə Hesabatı üçün Yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslar *(Qüvvəyə minmə tarixi: 01 yanvar 2020)*

Birbaşa təsiri ilə standart tənzimləmə qərarlarında istifadə ediləcək və MUBSK tərəfindən yenidən işlənib nəşr edilmiş Konseptual Əsaslar aşağıdakı əsas dəyişiklikləri ehtiva edir:

- maliyyə hesabatı məqsədi kimi idarəetmənin əhəmiyyətinin artırılması;
- neytrallıq komponenti kimi ehtiyatlılığın bərpa edilməsi;
- hüquqi şəxs və ya təşkilatın bir hissəsi kimi, hesabat verəcək müəssisənin müəyyənləşdirilməsi;
- aktiv və öhdəlik anlayışlarına yenidən baxılması;
- tanınma üçün ehtimal həddinin çıxarılması və tanınmanın dayandırılmasına dair təlimat əlavə edilməsi;
- müxtəlif ölçü əsasları üzrə təlimat əlavə olunması; və
- mənfəət və ya zərərin əsas fəaliyyət göstəricisi olduğunu və prinsip etibarı ilə digər məcmu gəlirlərdəki gəlir və xərclərin maliyyə hesabatlarının aktuallığını və ya etibarlılığını artırdığı hallarda mənfəət və ya zərərdə tanınması.

Mövcud mühasibat uçotu standartlarından heç birində dəyişiklik edilməyəcəkdir. Bununla birlikdə, əməliyyatlar, hadisələr və şərtlər üçün uçot siyasətlərini müəyyənləşdirməkdə Konseptual Əsaslara etibar edən təşkilatlar mühasibat uçotu standartları ilə başqa cür əlaqələndirilməyən, yenidən işlənmiş Konseptual Əsasları 2020-ci il 01 yanvar tarixindən tətbiq etməli olacaq. Bu təşkilatlar uçot siyasətlərinin yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslara hələ də uyğun olub olmadığını müəyyən etməlidirlər.

İnvestor və onun ortağı və ya müştərək müəssisə arasında aktivlərin satılması və ya əvəzsiz verilməsi - 10 saylı MHBS-yə və 28 saylı MHBS-yə düzəlişlər *(2015-ci ilin dekabr ayında* MUBSK *bu düzəlişin tətbiqi tarixini* MUBSK *kapital metodu ilə bağlı tədqiqat layihəsini yekunlaşdıranadək təxirə salmağı qərara aldı.)*

MUBSK 10 saylı MHBS maliyyə hesabatlarına və 28 saylı MUBS-a ortaq və müştərək müəssisələrə investisiya qoyuluşlarına məhdud dəyişikliklər etmişdir. Dəyişikliklər investor və onun ortaq və ya müştərək müəssisələri arasında aktivlərin satışına və ya əvəzsiz ötürülməsinə dair uçot qaydalarını aydınlaşdırır. Onlar təsdiq edir ki, bu zaman uçot siyasəti qeyri-monetar aktivlərin şərikli və ya ortaq müəssisəyə satılması və ya əvəzsiz olaraq verilməsi əməliyyatının "biznes" tərkibli olub olmamasından asılıdır (3 saylı MHBS-də müəyyənləşdirildiyi kimi). Qeyd olunan qeyri-monetar aktivlər biznes tərkiblidirsə, investor aktivlərin satışından və ya əvəzsiz ötürülməsindən mənfəət və ya zərər tanıyacaqdır. Biznesi ehtiva etmirsə, mənfəət və ya zərər investor tərəfindən ortaq və ya müştərək müəssisədəki digər maraqları həddində tanınır. Düzəlişlər prospektiv şəkildə tətbiq olunur.

6. PUL VƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN EKVİVALENTLƏRİ

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**
Banklarda olan vəsaitlər	20,898,946	20,689,444
ƏDV deposit hesabı	8,390	31,510
Cəmi pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	**20,907,336**	**20,720,954**

7. MƏHDUDİYYƏT QOYULMUŞ PUL VƏSAİTLƏRİ

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	1,044,642	-
Cəmi məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	**1,044,642**	**-**

Cəmiyyət əsas vəsaitlərin tikintisi və qurraşdırılması ilə əlaqədar xarici şirkətlər tərəfindən görülən iş və ya xidmətlərin ödənişini geri çağrılmayan akkreditiv üsulundan istifadə etməklə həyata keçirir. Bu məqsədlə Cəmiyyətin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə bank hesablarında 1,044,642 AZN (31 dekabr 2018-ci il; 0 AZN) məbləğində məhdudiyyət qoyulmuş vəsait mövcuddur.

8. MÜDDƏTLİ ƏMANƏTLƏR

26 noyabr 2018-ci il tarixinə kimi Cəmiyyətin cəmi 3,000,000 AZN məbləğində "Xalq Bank" ASC-də yerli bank hesabında yerləşdirilmiş faiz yaradan əmanət hesabı olmuşdur. 2018-ci il ərzində Cəmiyyət müddətli əmanətlərdən 110,667 AZN vəsait əldə etmişdir.

9. MAL VƏ MATERİAL EHTİYATLARI

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-cı il tarixinə**
Bitməmiş istehsal	6,680,338	2,498,876
Xammal	1,948,562	873,528
Hazır məhsul	1,419,600	641,481
İşçi forması	79,195	77,605
Digər ehtiyatlar	624,063	452,249
Cəmi mal və material ehtiyatları	**10,751,758**	**4,543,738**

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 1,948,562 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 873,528 AZN) dəyərində xammal materialları əldə edilmiş və mövcud yerinə və vəziyyətinə gətirilmiş materiallar və əməliyyatlar üçün istifadə olunmayan materiallar daxildir.
31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmiyyətin bitməmiş istehsalına yuyulmamış hazır xalçalar, işçilik xərcləri, əsas vəsaitlərin köhnəlmə xərci və toxunma prosesində olan mal və materiallar daxildir.

10. QABAQCADAN ÖDƏMƏLƏR

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**
Əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə ödənilən avanslar	227,502	2,405,247
Digər qabaqcadan ödəmələr	90,317	13,859
Cəmi qabaqcadan ödəmələr	**317,819**	**2,419,106**

11. DİGƏR CARİ AKTİVLƏR

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**
İşçilərə ödənilmiş avanslar	2,684	3,384
Cəmi digər cari aktivlər	**2,684**	**3,384**

12. ƏMLAK, TİKİLİ VƏ AVADANLIQLAR

Azərbaycan Manatı ilə	Əmlak	Maşın və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Kompüter və ofis avadanlıqları	Digər əsas vəsaitlər	Tikilməkdə olan tikililər	Cəmi
İlkin dəyər							
31 dekabr 2017-ci il tarixinə ilkin dəyəri	**14,450,733**	**885,881**	**57,165**	**327,108**	**215,122**	**-**	**15,936,009**
Əlavələr	16,452,634	883,257	2,134,560	1,308,710	339,463	16,714,066	37,832,690
Təsnifatlaşdırma	-	-	-	(2,650)	2,650	-	-
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyəri	**30,903,367**	**1,769,138**	**2,191,725**	**1,633,168**	**557,235**	**16,714,066**	**53,768,699**
Əlavələr	-	352,626	-	216,558	406,639	26,609,077	27,584,900
Təsnifatlaşdırma	15,997,731	-	-	-	-	(15,997,731)	-
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyəri	**46,901,098**	**2,121,764**	**2,191,725**	**1,849,726**	**963,874**	**27,325,412**	**81,353,599**
Yığılmış köhnəlmə							
31 dekabr 2017-ci il tarixinə yığılmış köhnəlmə	**(197,964)**	**(92,528)**	**(9,113)**	**(81,788)**	**(31,450)**		**(412,843)**
Köhnəlmə xərci	(2,149,378)	(109,545)	(285,085)	(112,536)	(52,403)	-	(2,708,947)
Təsnifatlaşdırma	-	-	-	543	(543)	-	-
31 dekabr 2018-ci il tarixinə yığılmış köhnəlmə	**(2,347,342)**	**(202,073)**	**(294,198)**	**(193,781)**	**(84,396)**	**-**	**(3,121,790)**
Köhnəlmə xərci	(2,555,097)	(175,967)	(474,382)	(370,597)	(144,958)	-	(3,721,001)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə yığılmış köhnəlmə	**(4,902,439)**	**(378,040)**	**(768,580)**	**(564,378)**	**(229,354)**	**-**	**(6,842,791)**
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	**28,556,023**	**1,567,067**	**1,897,527**	**1,439,387**	**472,839**	**16,714,066**	**50,646,909**
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	**41,998,659**	**1,743,724**	**1,423,145**	**1,285,348**	**734,520**	**27,325,412**	**74,510,808**

Cəmiyyətin Füzuli rayon Horadiz şəhərindəki emalatxanasından sonra 2017-ci il ərzində istifadəyə verdiyi Şəmkir, Xaçmaz, Ağdam, Qəbələ, İsmayıllı, Tovuz, Ağstafa, Quba, Qazax, 2018-ci il ərzində Goranboy, Biləsuvar, Abşeron (Qobu-Hökməli), Tərtər,Şabran, Kürdəmir, Qobustan, Lənkəran şəhərlərində və Naxçıvan Muxtar Respublikasında yerləşən emalatxanalarına əlavə olaraq 2019-cu il ərzində İsmayıllı 2 və Sabunçu emalatxanalarının və Qobustan, Şabran, Bərdə, Sabirabad, Naxçıvan Muxtar Respublikasında yerləşən Regional Yun və Təbii Boyaq Tədarük Məntəqələrinin tikintiləri başa çatmış və fəaliyyətlərinə başlamışdır.

13. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

Azərbaycan Manatı ilə	**Qeyri-maddi aktivlər**
İlkin dəyəri	
31 dekabr 2017-ci il tarixinə ilkin dəyəri	**10,835**
Əlavələr	675
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyəri	**11,510**
Əlavələr	500
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyəri	**12,010**
Yığılmış amortizasiya	
31 dekabr 2017-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya	**(857)**
2018-ci il üzrə hesablanmış amortizasiya	(1,033)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə yığılmış amortizasiya	**(1,890)**
2019-cu il üzrə hesablanmış amortizasiya	(993)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə yığılmış amortizasiya	**(2,883)**
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	**9,620**
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	**9,127**

14. MƏNFƏƏT VERGİSİNDƏN BAŞQA ÖDƏNİLMƏLİ VERGİLƏR

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**
Sosial vergi borcları	86,496	53,558
Şəxsi gəlir vergisi	75,784	54,673
Cəmi mənfəət vergisindən başqa digər ödənilməli vergilər	**162,280**	**108,231**

15. NİZAMNAMƏ KAPİTALI

Cəmiyyətin nizamnamə kapitalı Azərbaycan Respublikası Hökumətinə ("Hökumət") məxsus və hər birinin nominal dəyəri 1 (bir) AZN olan 15 milyon səhmdən ibarətdir..

	2019			**2018**		
Azərbaycan Manatı ilə	**Səhm**	**%**	**Məbləğ**	**Səhm**	**%**	**Məbləğ**
Azərbaycan Respublikası	15,000,000	100%	15,000,000	15,000,000	100%	15,000,000
Cəmi nizamnamə kapitalı	**15,000,000**	**100%**	**15,000,000**	**15,000,000**	**100%**	**15,000,000**

16. ƏLAVƏ KAPİTAL QOYULUŞU

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 2019-cu il tarixli 890 nömrəli, 13 iyul 2019-cu il tarixli 1368 nömrəli və 29 dekabr 2019-cu il tarixli 1740 nömrəli, 22 yanvar 2018-ci il tarixli 3593 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasının 2019-cu və 2018-ci il dövlət büdcəsinin dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü" Sərəncamlarına əsasən aşağıda qeyd olunan layihələr üzrə ümumilikdə 102,082,291 AZN vəsait ayrılmışdır.

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə**
Yeni emalatxanaların tikintisi, infrastruktur yaradılması, avadanlıq və dəzgahlarla təchizatı işlərinin başa çatdırılması	5,009,976	20,880,253
Yunəyirici-boyaq fabrikinin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasının hazırlanması, layihələndirilməsi, tikintisi və avadanlıqlarla təchizatı	17,535,600	10,000,000
Yun və boyaq tədarükü məntəqələrinin layihə-smeta sənədlərinin hazırlanması, avadanlıq və iş alətləri ilə təmin olunması	5,000,000	1,500,000
" AZƏRXALÇA " ASC-nin inzibati binasının və emal mərkəzinin layihə smeta sənədlərinin hazırlanması	1,000,000	-
Nəqliyyat vasitələrin alınması	1,392,202	1,961,460
Cəmiyyətin nizamnamə kapitalının artırılması	6,665,000	-
Cəmi əlavə kapital qoyuluşu	**34,102,778**	**37,841,713**

17. SATIŞ

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə**
Xalça satışı	**310,554**	**424,095**
İşçilik xərcləri	(237,470)	(334,074)
Xammal	(101,816)	(118,068)
Köhnəlmə xərci	(29,767)	(69,149)
Digər xərclər	(12,838)	(18,758)
Satışın maya dəyəri	**(381,891)**	**(540,049)**
Cəmi ümumi zərər	**(71,337)**	**(115,954)**

18. SATIŞ VƏ PAYLAMA XƏRCLƏRİ

Satış və paylama xərclərinə 2019-cu il ərzində 22,156 AZN daxildir. (2018: 89,567)

19. İNZİBATİ VƏ ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə**
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	(3,445,287)	(2,569,855)
Əmək haqqı	(685,771)	(510,187)
İcarə xərcləri	(265,901)	(263,299)
Sosial sığorta xərcləri	(158,679)	(118,313)
Sığorta xərcləri	(128,550)	(32,040)
Ofis ləvazimatları	(97,199)	(179,677)
Nəqliyyat xərcləri	(88,313)	(59,415)
Kommunal xərclər	(44,266)	(35,283)
Bank komissiyaları	(35,562)	(22,328)
Mənfəət vergisindən başqa vergi xərcləri	(27,424)	(27,424)
Peşəkar xidmətlər	(17,000)	(15,000)
Ezamiyyət xərcləri	(15,165)	(19,673)
Digər xərclər	(104,751)	(61,222)
Cəmi inzibati və əməliyyat xərcləri	**(5,115,454)**	**(3,913,716)**

20. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Cəmiyyət, vergiləri Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hazırlanmış vergi hesabatlarına və qeydlərinə əsasən hesablayır və bu hesablamalar MHBS-dən fərqlənə bilər.
Bəzi xərclər vergiyə cəlb olunmadığından və bəzi gəlirlər vergidən azad olduğundan Cəmiyyət müəyyən daimi vergi fərqlərinin təsirinə məruz qalır.
Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarında göstərilən aktiv və öhdəliklərin qalıq dəyəri ilə onların vergi hesabatındakı qalıq dəyərləri arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi təsirini əks etdirir. 31 dekabr 2019-cu il və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə müvəqqəti fərqlər əsasən gəlir və xərclərin tanınmasında müxtəlif üsulların istifadə edilməsinə, eləcə də bəzi aktivlər üzrə vergi uçotunda olan qalıqların maliyyə hesabatlarında olan qalıqlara nisbətən fərqli olması nəticəsində yaranır.

Mənfəət vergisi aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir :

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən il üzrə**
Cari mənfəət vergisi	-	(11,067)
Təxirə salınmış vergi gəliri	-	(133,361)
İl ərzində olan mənfəət vergisi xərci	**-**	**(144,428)**

20. MƏNFƏƏT VERGİSİ (Davamı)

31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə başa çatmış dövr üzrə vergi gəliri və uçot zərəri arasında münasibətlər aşağıda izah olunur:

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər		
Gələn dövrə keçirilmiş vergi zərərləri	4,130,335	2,323,737
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	4,732,062	1,895,613
Cəmi vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	**8,862,397**	**4,219,350**
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər		
Qeyri-maddi aktivlər	(881)	(758)
Mal və material ehtiyatları	(215,717)	(215,059)
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivi	(8,645,799)	(4,003,533)
Cəmi vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər	**(8,862,397)**	**(4,129,350)**
Xalis vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	-	-
Qüvvədə olan vergi dərəcəsi ilə (20%) xalis təxirə salınmış mənfəət vergi aktivi	-	-

Cəmiyyətin gəlirinə tətbiq edilən mənfəət vergisi 20% (2018: 20%) dərəcəsi ilə hesablanır. 31 dekabr 2019-cu və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərinə gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə**
Vergidən əvvəlki zərər:	5,341,692	4,010,951
Qanunla müəyyən edilmiş vergi dərəcəsi	20%	20%
Qanunla təyin edilmiş vergi dərəcəsi ilə nəzəri vergi	1,068,337	802,189
Müddətli əmanətlər üzrə maliyyə gəliri ilə bağlı mənbəyində tutulan vergi	-	(11,067)
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(142,276)	(134,844)
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərində dəyişiklik	(926,061)	(800,706)
Mənfəət vergisi xərci	-	**(144,428)**

21. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni Cəmiyyətin nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.
31 dekabr 2019-cu il və 31 dekabr 2018-ci il tarixlərində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir.

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8,390	31,510
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	162,280	108,231
Kreditor borcları və ödəniləcək digər vəsaitlər	400	400

31 dekabr 2019-cu il və 31 dekabr 2018-ci il tarixləri üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

Azərbaycan Manatı ilə	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə bitən il üzrə**
Satışdan gələn gəlir	92,000	393,748
Sosial siğorta xərcləri	(158,679)	(118,313)
Mənfəət vergisindən başqa vergi xərcləri	(24,853)	(27,424)
Kommunal xərclər	(44,266)	(35,283)
İcarə xərcləri	(265,901)	(263,299)

22. TƏƏHHÜDLƏR VƏ ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR

Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyətin gedişində Cəmiyyət müştərilərinin tələbatlarını qarşılamaq məqsədilə balansdan kənar risklər yarada biləcək maliyyə alətlərində tərəf kimi çıxış edir. Müxtəlif kredit risklərinə malik bu alətlər maliyyə vəziyyəti hesabatında öz əksini tapmamışdır.

Qarşı tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədikləri hallarda, girov və zəmanətlərin dəyərsiz olduğu zaman şərti öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə Cəmiyyətin maksimal kredit itkisi, bu maliyyə alətlərini yaradan müqavilələr üzrə göstərilən məbləğlər şəklində təqdim edilir.

Cəmiyyət ehtiyatlar üzrə istifadə olunan eyni kredit nəzarət və idarəetmə siyasətindən istifadə edir.

Vergi qanunvericiliyi. Cəmiyyətə tətbiq edilən vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Cəmiyyətin əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair rəhbərliyin şərhlərinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Bunun nəticəsində, Müəssisəyə qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablana bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhi düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrüklə bağlı Cəmiyyətin mövqeləri qorunacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2018-ci il tarixinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər

2019-cu il ərzində Cəmiyyətə Emalatxana, Regional Yun və Təbii Boyaq Tədarük məntəqələri və Yunəyirici-Boyaq fabrikinin tikintisi və digər məqsədlər üçün əlavə kapital qoyuluşu edilmişdir (Qeyd 16). Cəmiyyət kapital ilə bağlı məsrəflərini təyinatına uyğun olaraq aparır.

22. TƏƏHHÜDLƏR VƏ ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR (Davamı)

Məhkəmə prosedurları

Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyətin gedişində müştərilər və üçüncü şəxslər tərəfindən Cəmiyyətə qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Müəssisə rəhbərliyi hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hər hansı bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmamışdır.

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmiyyətin ləğv oluna bilməyən əməliyyat lizinq müqaviləsi üzrə əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır.

23. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri MHBS 7 "Maliyyə Alətləri: Məlumatın Açıqlanması" və MHBS 13 "Ədalətli Dəyərin Ölçülməsi" standartlarına uyğun olaraq təqdim edilmişdir. Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə vasitəsinin mübadilə edilə bildiyi məbləği təşkil edir və ən yaxşı olaraq bazar qiyməti ilə sübut edilir. Cəmiyyətin maliyyə alətlərinin böyük hissəsinin satışı üçün fəal bazarın mövcud olmamasından, mühakimə risklərə aid edilə bilən mövcud iqtisadi şərait və konkret risklər əsasında ədalətli dəyərdə aparılmalıdır.. Burada təqdim edilən qiymətləndirmələr mütləq Cəmiyyətin tam və ya qismən alətinin bazar birjasında həyata keçirə biləcəyi məbləğin göstəricisi deyil. Maliyyə alətlərinin qalıq dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilə balans üzrə qalıq dəyərləri arasındakı müqayisə aşağıda göstərilmişdir:

	31 dekabr 2019-cu il tarixinə		**31 dekabr 2018-ci il tarixinə**	
	Qalıq dəyəri	**Ədalətli dəyəri**	**Qalıq dəyəri**	**Ədalətli dəyəri**
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	20,898,946	20,898,946	20,689,444	20,689,444
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	(162,280)	(162,280)	(108,231)	(108,231)
Kreditor borcları və ödəniləcək digər vəsaitlər	(476,335)	(476,335)	(91,007)	(91,007)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 8.390 AZN (31 dekabr 2018; 31,510 AZN) məbləğində ƏDV depozit hesabı pul və pul vəsaitlərinə daxil deyil.

24. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Maliyyə riski amilləri. Fəaliyyətin adi gedişində Cəmiyyət alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri nəticəsində yaranan bazar riskləri ilə üzləşir. Qiymətlərdəki dəyişikliklərdən asılı olaraq bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Cəmiyyətin ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Cəmiyyətin maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Cəmiyyətin əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. Maliyyə riskinin vacib komponentləri likvidlik riski, xarici valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və kredit riskidir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Likvidliyin idarə edilməsinə Cəmiyyətin yanaşması həm adi, həm də qeyri-adi şəraitdə Cəmiyyətin nüfuzuna qəbul edilməyən zərər və ya risk zərəri vurmamaqla, öhdəliklərin müddəti başa çatdıqda onların likvidliyini daim təmin etməkdən ibarətdir. Rəhbərlik, 31 dekabr 2019-cu il tarixində Cəmiyyətin cari ödəmə strukturunun hər hansı bir əhəmiyyətli likvidlik riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Aşağıdakı cədvəldə Cəmiyyətin maliyyə aktiv və öhdəlikləri ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 1 il ərzində ödənilməli qalıqlar onların balans dəyərinə bərabərdir.

24. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ (Davamı)

Likvidlik risklərinin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

Azərbaycan Manatı ilə	**1 aya qədər**	**1 aydan 6 aya dək**	**6 aydan 12 aya dək**	**12 aydan 5 ilə dək**	**31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmi**
Maliyyə aktivləri					
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	20,898,946	-	-	-	20,898,946
Cəmi maliyyə aktivləri	**20,898,946**	-	-	-	**20,898,946**
Maliyyə öhdəlikləri					
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	162,280	-	-	-	162,280
Kreditor borcları və ödəniləcək digər vəsaitlər	476,335	-	-	-	476,335
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**638,615**	-	-	-	**638,615**
Xalis Likvidlik aralığı 31 dekabr 2019- cu il tarixinə	**20,260,331**	-	-	-	**20,260,331**
Yığılmış likvidlik aralığı	**20,260,331**	**20,260,331**	**20,260,331**	**20,260,331**	

8.390 AZN (31 dekabr 2018; 31,510 AZN) məbləğində ƏDV depozit hesabı pul və pul vəsaitlərinə daxil deyil.

Likvidlik risklərinin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

Azərbaycan Manatı ilə	**1 aya qədər**	**1 aydan 6 aya dək**	**6 aydan 12 aya dək**	**12 aydan 5 ilə dək**	**31 dekabr 2018-ci il tarixinə Cəmi**
Maliyyə aktivləri					
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	20,689,444	-	-	-	20,689,444
Cəmi maliyyə aktivləri	**23,440,106**	-	-	-	**26,440,106**
Maliyyə öhdəlikləri					
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	108,231	-	-	-	108,231
Kreditor borcları və ödəniləcək digər vəsaitlər	91,007	-	-	-	91,007
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**199,238**	-	-	-	**199,238**
Xalis Likvidlik aralığı 31 dekabr 2018- ci il tarixinə	**20,490,206**	-	-	-	**20,490,206**
Yığılmış likvidlik aralığı	**20,490,206**	**20,490,206**	**20,490,206**	**20,490,206**	

Xarici valyuta riski. Xarici valyuta riski, maliyyə alətlərinin dəyərinin xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərə görə dəyişməsi riskidir. Xarici valyuta ilə ifadə edilmiş aktivlər (banklardakı depozitlər və debitor borcları) və öhdəliklər (kredit borcları və digər öhdəliklər) xarici valyuta riskini yaradır. Xarici valyuta riskini idarə etmək üçün Müəssisə hər hansı rəsmi prosedurlara malik olmasa da, rəhbərlik fəaliyyət göstərdiyi sektorda baş verən tendensiyalardan kifayət qədər məlumatlıdır və bu cür risklərin azaldılması üçün bəzi tədbirlər görmüşdür.

24. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ (Davamı)

Cəmiyyətin xarici valyuta məzənnə dəyişikliyi riskinə məruz qalma vəziyyəti 31 dekabr 2019-cu il tarixinə aşağıda göstərilmişdir:

Azərbaycan Manatı ilə	AZN	ABŞ dolları	Avro	31 dekabr 2019-cu il cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	20,688,243	42,506	168,197	20,898,946
Cəmi maliyyə aktivləri	**20,688,243**	**42,506**	**168,197**	**20,898,946**
Maliyyə öhdəlikləri				
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	162,280	-	-	162,280
Kreditor borcları və ödəniləcək digər vəsaitlər	476,335	-	-	476,335
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**638,615**	-	-	**638,615**
Açıq balans vəziyyəti	**20,049,628**	**42,506**	**168,197**	**20,260,331**

Cəmiyyətin xarici valyuta məzənnə dəyişikliyi riskinə məruz qalma vəziyyəti 31 dekabr 2018-ci il tarixinə aşağıda göstərilmişdir:

Azərbaycan Manatı ilə	AZN	ABŞ dolları	Avro	31 dekabr 2018-ci il cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	20,686,906	1,812	726	20,689,444
Cəmi maliyyə aktivləri	**20,686,906**	**1,812**	**726**	**20,689,444**
Maliyyə öhdəlikləri				
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	108,231	-	-	108,231
Kreditor borcları və ödəniləcək digər vəsaitlər	91,007	-	-	91,007
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**199,238**	-	-	**199,238**
Açıq balans vəziyyəti	**20,487,668**	**1,812**	**726**	**20,490,206**

Coğrafi konsentrasiya

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmiyyətin bütün maliyyə aktivləri və öhdəlikləri Azərbaycan Respublikasında yerləşir.

Kapital risklərinin idarə olunması. Kapital nizamnamə kapitalı və əlavə kapital qoyuluşu və yığılmış zərərdən ibarət olub, hazırkı maliyyə hesabatlarında kapitala aid edilir. Kapitalın idarə olunmasında Cəmiyyətin məqsədi səhmdar üçün gəlirlərin və digər maraqlı tərəflər üçün ödənişlərin təmin edilməsi və kapital xərclərinin azaldılması məqsədilə, optimal kapital strukturunun saxlanılması üçün fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini qoruyub saxlamaqdır. Cəmiyyətdən kapital ilə bağlı konkret normativ əmsallara riayət etmək tələb olunmur.

25. HESABAT DÖVRÜNDƏN SONRA BAŞ VERMİŞ HADİSƏLƏR

Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən 09 yanvar 2021-ci il tarixində aparılmış istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində ciddi qanun və maliyyə pozuntuları həyata keçirərək "Azərxalça" ASC-nin qanuni mənafelərinə mühüm zərər vurmaqla vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməsinə əsaslı şübhələr əsasında həbs edilən Cəmiyyətin idarə heyətinin sədri Muradov Vidadi Aydın oğlu 5 noyabr 2021-ci il tarixində vəfat etmişdir.

Məhkəmə işləri 22 dekabr 2021-ci il tarixli 3(060)-75/2022 nömrəli, 07 yanvar 2022-ci il tarixli 3(005)-128/2022 nömrəli məhkəmə işləri davam etdirilir.